

Anotācija

Likuma "Par Covid-19 vakcinācijas brīvprātīgumu" projektam

1) Kādēļ likums par Covid-19 vakcinācijas brīvprātīgumu ir vajadzīgs?

Likums par Covid-19 vakcinācijas brīvprātīgumu nepieciešams, lai Latvijas tauta tiešā veidā izlemtu - vai Covid-19, un citu šī vīrusa paveidu gadījumā, vakcīnas vai citu saistīto medikamentu saņemšanas vai nesaņemšanas parametrs var būt par pamatu, lai ierobežotu cilvēku darba, izglītības, publisku vietu un pasākumu apmeklēšanas, pakalpojumu pieejamības un citas tiesības.

Šis likums uzskatāms kā speciāls likums. Tas precizē Satversmes 111.panta interpretācijas attiecībā uz nosakāmajiem ierobežojumiem, kas ieviesti Covid-19 vīrusa ierobežošanai valstī.

Uz likumprojekta iesniegšanas brīdi nav iespējams paredzēt, cik ātri tiks savākti nepieciešamie paraksti, ar ko notiktu likumprojekta tālāka virzība, un kāda būs normatīvo aktu bāze uz šī likuma pieņemšanas brīdi, tādēļ likumprojekts ir papildināts ar 4.pantu, kas nosaka, ka „Ar šī likuma spēkā stāšanos spēku zaudē normas, kas paredz ierobežojumu noteikšanu, balstoties uz Covid-19 un tā paveidu vakcīnas vai saistītu medikamentu saņemšanas vai nesaņemšanas fakta”.

Tas saistīts ar to, ka tāpat kā jebkuru Satversmes pārgrozījumu gadījumā, ko veiktu Latvijas tauta tautas nobalsošanas ceļā, arī šajā gadījumā pieņemtais normatīvais akts, kas ir tieša tautas gribas paušana, nonāktu pretrunā ar citiem normatīvajiem aktiem, ko Saeimai un Ministru kabinetam būtu jāgroza.

Šobrīd vakcinācija pret Covid-19 tiek pieprasīta lielākajai Latvijas iedzīvotāju daļai. Iedzīvotājiem, kas atsakās saņemt vakcīnu, tiek liegtas būtiskas cilvēktiesības (piemēram - atrasties darba attiecībās, saņemt svarīgus pakalpojumus utt.), kā rezultātā tiek traucētas dabiskas tiesības īstenot un nodrošināt cieņpilnu dzīvi. Likumdevēja un izpildvaras publiski paustajā skatījumā tas ir samērīgi, neskatoties uz to, ka, saskaņā ar Latvijas valsts iestāžu un aptauju oficiālajiem datiem, līdz apjomīgāko ierobežojumu pieņemšanai, ap 70% Latvijas iedzīvotāju neizrādīja vēlmi vakcinēties ar Covid-19 vakcīnām. Lai novērstu daudzās politiskās spekulācijas par ierobežojumu samērīgumu, kā piemēru minot arī tautas vēlētu priekšstāvju izslēgšanu no Saeimas darba, jautājums nododams tautas nobalsošanai.

Uz šodienas vietnē Manabals.lv zem iniciatīvas „VAKCINĀCIJAI AIZVIEN JĀBŪT BRĪVPRĀTĪGAI” (<https://manabals.lv/i/1876>) ir reģistrējušies vairāk kā 54 320 cilvēku, kā arī tās autors ir četras reizes pārstāvējis šo iniciatīvu Saeimas komisijās. Tajās katru reizi tika uzsvērts, ka Covid-19 vakcinācija būs brīvprātīga un to ne tiešā, ne netiešā veidā neuzspiedīs, taču Saeimas deputāti nav turējuši doto vārdu un aizsākuši netiešu piespiedu mehānismu vakcinājas aptveres palielināšanai, kā arī valsts sabiedriskajā medijā ir parādījušies ziņa, ka Covid-19 vakcinācija varētu kļūt par obligātu ikvienam Latvijas iedzīvotājam un būs veicama līdz pat divām reizēm gadā. Tas ir nozīmīgs jautājums, kas skar Latvijas iedzīvotāju veselību un brīvības. Tādējādi ir ļoti svarīgi šo jautājumu izlemt pašai Latvijas tautai, sarīkojot tautas nobalsošanu.

Covid-19 vīrusa klātesamība Eiropā un pasaulē nav būtiski samazinājusies, neskatoties uz dažādiem vakcinācijas aptveres rādītājiem. Tā dēļ valstis atkārtoti ievieš dažādus cilvēktiesību ierobežojumus. Apskatot situāciju Latvijā, SPKC dati uz 15.11.2021. parāda, ka no visiem diennaktī reģistrētajiem Covid-19 gadījumiem 641 saslimušais jeb 59,5% bija nevakcinēti vai vakcinācijas kursu nepabeiguši, kamēr 436 jeb 40,5% bija vakcinējušies.

SPKC dati uz 14.01.2022. parāda, ka no visiem diennaktī reģistrētajiem Covid-19 gadījumiem 1008 saslimušie jeb 38,4% bija nevakcinēti vai vakcinācijas kursu nepabeiguši, kamēr 1620 jeb 61,6% bija vakcinējušies.

Šajos datos atspoguļotā situācija norāda, ka agrākie medicīnu paustie pieņēmumi un politiķu ieviestie risinājumi, nav sasnieguši prognozētos rezultātus. Vakcinācija neierobežo vīrusa izplatību, jo to vienlīdz plaši izplata kā vakcinēti tā nevakcinēti cilvēki. Neskatoties uz argumentiem par Covid-19 vakcīnu lomu hospitalizācijas un nāves gadījumu skaita samazināšanā, kopējā statistikas datu tendence un jauno paveidu radītie draudi parāda, ka šīs vakcīnas nodrošinātais rezultāts ir nepietiekams un nepārliciešams, lai pieņemtie, apjomīgie cilvēktiesību ierobežojumi, vadoties pēc vakcinācijas fakta, varētu tikt uzskatīti kā viennozīmīgi un samērīgi. Galvenā un nemainīgā riska grupa gan vakcinētajiem, gan nevakcinētajiem bija un pieliek seniori. Atkārtotie ierobežojumi un ekspertu prognozes, ka ar Covid-19 vīrusu nāksies sadzīvot gadiem, norāda, ka dažādu līmeņu diskusijas un arī tiesvedības par politiķu pieņemtajiem ierobežojumiem var turpināties vairākus gadus. Piemēram, atkārtotas vakcinācijas prasība kā parametrs, lai saglabātu vairākus būtiskus cilvēktiesību aspektus var kļūt par nozīmīgu iedzīvotāju neapmierinātības cēloni.

Papildus jāņem vērā, ka jautājums saistīts ar medicīniskām manipulācijām, tāpēc jāapskata sekojoša konvencija, kurai pievienojusies Latvijas republika.

Konvencija par cilvēktiesību un cieņas aizsardzību bioloģijā un medicīnā - Konvencija par cilvēktiesībām un biomedicīnu

Ovjedo, 04.04.1997.

"5. pants. Vispārīgs noteikums

Jebkādu ar veselību saistītu darbību drīkst veikt tikai ar attiecīgās personas brīvprātīgu un apzinātu piekrišanu.

Šai personai iepriekš jāsaņem adekvāta informācija par šīs darbības mērķi un būtību, kā arī par tās sekām un risku. Attiecīgā persona var jebkurā laikā brīvi atsaukt piekrišanu."

Šī punkta kontekstā varētu rasties diskusijas un pat tiesvedības par to, kādā mērā Latvijas iedzīvotāju piekrišana saņemt Covid-19 vakcīnu ir brīvprātīga, ņemot vērā būtiskos cilvēktiesību ierobežojumus, kas stājas spēkā attiecībā uz cilvēku, kurš atsakās no šīs vakcīnas. Izteiktam vairākumam Latvijas iedzīvotāju šie ierobežojumi, it īpaši tiesības būt darba attiecībās, nozīmē palikt bez iztikas līdzekļiem - respektīvi palikt bez mājvietas, uztura un iespējas gādāt par ģimeni.

Ir radusies ievērojama plaisa starp lielas sabiedrības daļas nostāju un politiķu faktisko rīcību Covid-19 ierobežošanas jautājumos, jo vairāk kā piektdaļu sabiedrības šie ierobežojumi ilgtermiņā skar ievērojami negatīvi. Ierobežojumu radītā ietekme uz Latvijas iedzīvotāju dzīvi, iespējams, pēc būtības pārsniedz neliela skaita atbildīgo

ministru pilnvaras, ko viņi īsteno vadoties nevis pēc Latvijas tautas nostājas, bet saviem uzskatiem un vērtībām.

Ņemot vērā, ka ir noteikts Covid-19 vakcinācijas sertifikāta derīguma termiņš un iedzīvotājiem nāksies atkārtoti vakcinēties, lai saglabātu savas cilvēktiesības, ir skaidrs – ar Covid-19 ierobežojumu pieņemšanu saistītie pilnvarojuma jautājumi tikai pieaug un ir pieprasījums pēc samērīgiem risinājumiem.

Tautas nobalsošanas ceļā Latvijas tautai būs iespēja nostiprināt savu tiešo gribu, kopīgi nobalsojot PAR vai PRET jebkādiem tiešiem vai netiešiem ierobežojumiem, kas balstīti uz Covid-19 vakcīnas un citu ar šī vīrusa apkarošanu saistītu medikamentu saņemšanas vai nesaņemšana faktu.

Iniciatīvas iesniedzēji uzsver nepieciešamību noskaidrot atbalstu augstāk minētajiem ierobežojumiem tautas nobalsošanā, jo aprakstītā situācija skar absolūto vairākumu Latvijas iedzīvotāju. Tautas gribas noskaidrošana sekmētu tautas saliedēšanu un vienprātību turpmākajā ar Covid-19 apkarošanu saistītajā politikā.

2) Kāda var būt grozījuma ietekme uz sabiedrības un tautsaimniecības attīstību?
Sabiedrības atbildība par valstī notiekošajiem procesiem paaugstināsies. Tiks atrisināts jautājums, kas pašreiz šķel kā sabiedrību kopumā, tā atsevišķas sabiedriskās grupas.

3) Kāda var būt grozījuma ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem?
Likumprojekts atstās pozitīvu iespaidu uz valsts budžetu, jo, palielinoties patēriņam, palielināsies nodokļu ieņēmumi.

4) Kāda var būt grozījuma ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu?
Nepieciešams pieņemt jaunu speciālo likumu, jo spēkā esošie normatīvie akti, kas uz doto brīdi nosaka dažādus cilvēktiesību ierobežojumus saistībā ar Covid-19 izplatību, var tikt grozīti īsā laika posmā, bet process, kurā Centrālā vēlēšanu komisija izskata jebkura normatīvā akta grozījumu iniciatīvu, var ilgt pusotru mēnesi, kam jāpierēķina klāt parakstu savākšanu un tautas nobalsošanas izsludināšanas laika periodu, kas kopumā ātrākais ir pusgads, kad tiek pieņemts likumprojekts.
Ja Latvijas tauta lemtu, ka šo likumu ir jāpieņem, Latvijas Republikas Saeima un Ministru kabinets, esošos un topošos normatīvos aktus par šo jautājumu, savas kompetences ietvaros, pakārtotu šim speciālajam likumam.

5) Kādām Latvijas starptautiskajām saistībām atbilst likumprojekts?
Grozījuma projekts atbilst visām Latvijas starptautiskajām saistībām. Latvija viena no trīs pasaules valstīm, kas pieņēmusi piespiedu vakcinācijas mērus.

6) Kādas konsultācijas notikušas, sagatavojot likumprojektu?
Likums risina dziļas problēmas, kas atspoguļojas dažādu oficiālu Latvijas aptauju rezultātos par Latvijas iedzīvotāju noskaņojumu un atbalsta trūkumu Saeimas un Ministru kabineta pieņemtajiem lēmumiem.

7) Kā tiks nodrošināta likuma izpilde?
Likuma izpilde tiks nodrošināta saskaņā ar likumos un citos normatīvajos aktos noteikto kārtību un ar esošo valsts un pašvaldību institūciju palīdzību, kuras jau šobrīd veic to pašu darbu.